

ANNEX

**LA COMPLEXITAT
DE LA SENZILLESA;
KATHERINE MANSFIELD I
MERCÈ RODOREDÀ**

UNA COMPARACIÓ LITERÀRIA

Pseudònim: Woolridge Grant
Àmbit: Literatura
2n de Batxillerat A
Curs 2021-2022

ÍNDEX

1.	Transcripció de contes de Katherine Mansfield	4
1.1.	“La senyoreta Brill”	4
1.2.	“La minyona”	8
2.	Transcripció de contes de Mercè Rodoreda	12
2.1.	“Aquella paret, aquella mimosa”	12
2.2.	“Zerafina”	15

1. Transcripció de contes de Katherine Mansfield

1.1. “La senyoreta Brill”

Tot i que el cel brillava esplèndidament —un cel blau empolsinat d'or i grans clapes de llum com vi blanc vessat sobre els Jardins Publiques—, la senyoreta Brill estava contenta d'haver-se posat el coll de pell. No es movia ni un bri d'aire, però si obries la boca se sentia una frescor, com la frescor d'un got d'aigua gelada abans de fer-ne un glop, i de tant en tant arribava una fulla, voleiant —d'enlloc, del cel. La senyoreta Brill va alçar la mà i es va tocar la pell. Quina coseta tan bufona! I que agradable, tornar-la a sentir! Aquella mateixa tarda l'havia tret de

la capsa, n'havia espolsat la pols de les arnes, l'havia raspallada bé, i havia fregat aquells ulls entelats per revifar-los. «Què m'ha passat?», deien aquells ulls. Ai, que bé tornar-la a veure, radiant, sobre l'edredó vermell...! Però el nas, d'una textura negrosa, semblava a punt de caure. Deia [sic] haver rebut un cop, vés a saber. No passa res, una goteta de lacre negre quan fos el moment —quan fos absolutament necessari. Pobre dimoniet! Sí, aquest era el sentiment que li provocava. Un dimoniet mossegant-se la cua just a la seva orella esquerra. Se'l podia treure en qualsevol moment, posar-se'l a la falda i acariciar-lo. Sentia un formigueig a les mans i als braços, però devia ser de tant caminar. I quan respirava, li semblava que una cosa lleugera i trista —no, no era ben bé trista—, una cosa suau, se li bellugava dintre del pit.

Aquella tarda molta gent havia sortit, molta més que diumenge passat. I la banda tocava més fort i amb més alegria. Això era perquè havia començat la temporada. Perquè si bé la banda tocava tots els diumenges de l'any, fora de temporada no era el mateix. Era com tocar només per a la família; tant se valia com ho feia, si no hi havia desconeguts. I oi que el director estrenava frac? Sí, segur que era nou. Va esgratinyar el terra amb el peu i va esbategar amb els braços com un gall a punt de cantar, i els músics asseguts a la rotonda verda van desinflar les galtes fulminant la partitura amb la mirada. Llavors hi va haver un fragment de flauta —que bonic!—, un enfilall de gotes lluent. Segur que el repetirien. Sí, el van repetir; ella va alçar el cap somrient.

Només dues persones compartien el seu banc «especial»: un senyor gran molt elegant amb abric de vellut i les mans sobre un bastó gruixut de fusta tallada, i

una senyora gran i grossa que seia molt dreta amb un cabdell de mitja sobre el davantal brodat. No parlaven. Quin desengany, perquè a la senyoreta Brill sempre li agradava sentir converses. S'havia convertit en una experta, pensava ella, a escoltar sense que es notés que escoltava, a ficar-se en la vida dels altres, durant una estona, mentre enraonaven al seu voltant.

Va mirar la vella parella de reüll. Potser aviat se n'anirien. Diumenge passat tampoc no havia sigut tan interessant com de costum. Un anglès amb la seva dona, ell amb un panamà horrible i ella amb botes de botons. I durant tota l'estona ella no va parar de dir que hauria de portar ulleres; sabia que li feien falta; però no li serviria de res, comprar-ne unes; segur que se li trencarien i no se li aguantarien sobre el nas. I quina paciència, ell! Li feia tota mena de suggeriments: muntura d'or, de les que es cargolaven darrere l'orella, coixinets sota el pont. No, res no la convencia. «Segur que em relliscaran nas avall!». La senyoreta Brill l'hauria estovada.

La parella de vells seien al banc quiets com estàtues. No hi feia res, mirar la gent que passejava. Amunt i avall, per davant dels parterres de flors i la rotonda de música, desfilaven parelles i grups, s'aturaven a enraonar, a saludar-se, a comprar un ram de flors al vell captaire que tenia la paradeta subjectada a la barana. La canalla trotava entre els grans, amb corredisses i rialles; nens amb grans llaços de seda blanca sota la barbeta, nenes com nines franceses, vestides de vellut amb randes. I de tant en tant n'arribava un que amb prou feines caminava; sortia de sota els arbres tentinejant, s'aturava, mirava i de cop s'asseia, «flop», fins que la mare, baixeta però amb el cap alt, corria com una lloca a rescatar-lo i renyar-lo. Hi havia altra gent asseguda als bancs i a les cadires verdes, però gairebé sempre eren els mateixos, un diumenge després de l'altre, i —la senyoreta Brill s'hi havia fixat sovint— quasi tots tenien una mena de cosa curiosa en comú. Eren estranys, silenciosos, gairebé tots vells, i per la manera com miraven semblava que acabessin de sortir d'una habitació petita i fosca o fins i tot... d'un armari!

Darrere la rotonda baixava un bosquet d'arbres prims de fulles grogues que deixaven entreveure una franja de mar, i més enllà, el cel blau amb núvols amb vetes d'or.

Tam-tam-tam tata tam! Tata tam! Tam tata tam tam ta!, feia la banda.

Van passar dues noies de vermell i es van trobar amb dos joves soldats de blau, i van riure, es van aparellar i se'n van anar de bracet. Dues pageses amb unes palloles estrafolàries caminaven, serioses, amb dos ases molt bonics de color de fum. Una monja pàl·lida i freda va passar a corre-cuita. A una dona molt guapa li va caure el ram de violetes i un nen va córrer a collir-l'hi, però ella les va llençar com si estiguessin enverinades. Mare meva! La senyoreta Brill no sabia si admirar aquest gest o no. Tot seguit, una gorreta d'ermeni i un senyor de gris es van trobar just davant seu. Ell era alt, tibet, digne, i ella portava la gorreta d'ermeni que s'havia

comprat quan era rossa. Ara tot —els cabells, la cara i fins i tot els ulls— era del mateix color que l'ermeni deslluït, i la mà, dins d'un guant rentat, que va alçar per eixugar-se els llavis, era una petita urpa groguenca. Ai, que contenta que estava de veure'!! N'estava encantada! Ja ho intuïa, que aquella tarda es trobarien. Ella li va explicar on havia anat —tots els llocs, d'aquí, d'allà, a la vora del mar. Quin dia tan preciós que feia, oi? Que potser ell voldria...? Però ell va fer que no amb el cap, va encendre un cigarret, li va exhalar, a poc a poc, una [sic] gran núvol a la cara, i quan ella encara estava parlant i rient, va llençar el misto i va continuar caminant. La gorreta d'ermeni es va quedar sola; somreia, més radiant que mai. Però es veia que fins i tot la banda sabia com se sentia i va tocar més suaument, amb tendresa, i el tambor batia «Que burro! Que burro!» una vegada i una altra. Què faria, ara? Què passaria? Però mentre la senyoreta Brill s'ho preguntava, la gorreta d'ermeni es va girar, va alçar la mà com si hagués vist algú altre, molt més simpàtic, més enllà, i se'n va anar corrent. I la banda va tornar a canviar: es va posar a tocar més ràpidament, més alegrement que mai, i la parella de vells del banc de la senyoreta Brill es va aixecar i se'n va anar, i un home gran amb uns bigotis molt llargs es va posar a saltironar al ritme de la música i per poc no el tomben quatre noies agafades de bracet.

Que fascinant, tot plegat! Que bé que s'ho passava! Com li agradava, estar allà asseguda d'espectadora! Era com una obra de teatre. Ben bé com una obra de teatre. Qui et deia que el cel del fons no era un decorat? Però no va ser fins que va arribar un gosset marró trotant, i se'n va anar trotant, solemnement, com un gosset «d'atrezzo», com un gosset drogat, que la senyoreta Brill va descobrir què era el que ho feia tan emocionant. Estaven tots en un escenari. No eren només el públic, no es limitaven a mirar, sinó que també actuaven. Fins i tot ella hi tenia un paper, i hi anava cada diumenge. Sens dubte algú se n'adonaria si un diumenge no hi anés; formava part de l'espectacle, al capdavant. Que estrany, que no s'ho hagués plantejat mai d'aquella manera! I en canvi, això explicava per què era tan important per a ella sortir de casa a la mateixa hora cada setmana —per no arribar tard a la funció— i també explicava per què tenia aquella sensació estranya, de vergonya, quan havia d'explicar als seus alumnes d'anglès com passava la tarda del diumenge. No era gens estrany! La senyoreta Brill gairebé va riure amb veu alta. Era a l'escenari. Va pensar en el senyor gran invàlid a qui llegia el diari quatre tardes a la setmana mentre ell dormia al jardí. S'havia acostumat a aquell cap fràgil sobre el coixí de cotó, als ulls enfonsats, a la boca oberta i al nas arrufat. Si s'hagués mort, no se n'adonaria fins al cap d'unes quantes setmanes; i no li faria res. Però de cop va saber que la que li llegia el diari era una actriu. «Una actriu!». El cap del vell es va aixecar; dos punts de llum tremolaven en aquells ulls vells. «De debò que ets

actriu?». I la senyoreta Brill va allisar el diari com si fos el text del seu paper i va dir tranquil·lament: «Sí, ja fa temps, que sóc [*sic*] actriu».

La banda havia fet una pausa. Ara van tornar a començar. I la música que tocaven era càlida, assolellada, però hi havia un toc lleu de fredor: alguna cosa... què era? No era tristesa..., no, no era tristesa... Una cosa que et feia venir ganes de cantar. La tornada s'enlairava, s'enlairava, la llum resplendia; i a la senyoreta Brill li va semblar que al cap d'uns moments tothom, tota la companyia, es posaria a cantar. Començarien els joves, els que reien i es movien en grup, i s'hi afegirien les veus d'home, decidides i valentes. I després ella, ella també, i l'altra gent que seia als bancs hi entraria fent una mena d'acompanyament —una cosa baixa, que amb prou feines pujaria ni baixaria, una cosa tan bella, tan commovedora... I a la senyoreta Brill se li van negar els ulls i va mirar, somrient, tots els altres membres de la companyia. Sí, ho entenem, ho entenem, va pensar que deien —tot i que no sabia què entenien.

En aquell mateix moment van arribar un noi i una noia i es van asseure on abans hi havia els vells. Anaven mudats; estaven enamorats. La parella protagonista, naturalment, acabats d'arribar del iot del pare d'ell. I encara cantant en silenci, encara amb el somriure tremolós, la senyoreta Brill es va disposar a escoltar.

—No, ara no —va dir la noia—. Aquí no. No puc.

—Però per què? Per culpa de la vella ximpleta de l'altra punta? —li va preguntar el noi—. No sé què hi fa, aquí. No se li ha perdut res, aquí. Estaria més bé tancada a ca seva, amb aquesta cara d'imbècil.

—A mi em fa riure la pell que porta —va dir la noia entre rialletes—. Sembla un peix bullit.

—Fot el camp d'una vegada! —va murmurar el noi amb fúria. I després:— Digue'm *ma petit chère*...

—No, aquí no —va dir la noia—. No encara.

Quan tornava a casa sempre comprava un tall de pastís de mel al forn. Era la festeta de diumenge. De vegades hi havia una ametlla a dintre, i de vegades no. Era molt diferent. Si hi havia una ametlla, era com portar a casa un petit regal —una sorpresa—, una cosa que bé podria no haver-hi sigut. Els diumenges d'ametlla s'afanyava cap a casa i encenia el misto per bullir l'aigua tota impacient.

Però aquell dia no va entrar al forn; va pujar l'escala, va entrar en una habitació petita i fosca —com un armari— i es va asseure a l'edredó vermell. S'hi va estar molta estona, asseguda. La capsa d'on havia tret el coll ple de pell era sobre el llit. Es va descordar la pell de pressa; sense mirar-la, la va tornar a la capsa. Però quan la tapava, li va semblar sentir un plor.

1.2. “La minyona”

Les onze. Un truc a la porta... Que la molesto? No dormia, oi? És que acabo de portar el te a la senyora, i en quedava una tassa ben bona, i he pensat que potser...

...I ara, gens ni mica. L'última cosa que li faig cada dia és una tassa de te. Se la beu al llit, després de resar, per escalfar-se. Poso l'aigua al foc quan s'agenolla i li dic: «No cal pas que resi a corre-cuita». Però sempre bull abans que la senyora hagi arribat a la

meitat. És que sap, coneixem molt [sic] gent, i ha de dir pregàries per tothom..., per tots i cada un. La senyora té una llista de tots els noms en una llibreteta vermella. Ai, Senyor! Sempre que tenim una visita nova, la senyora, després em diu: «Ellen, porta la llibreteta vermella», i jo em sulfuro, cregui'm. «Apa, ja en tenim una altra», penso, «que no la deixarà anar a dormir, tant si neva com si plou». I no vol coixí, sap; s'agenolla directament a l'estora, tan dura. No sap l'angúnia que em fa, veure-la així, coneixent-la com la conec. He provat d'engalipar-la; li he estès l'edredó. Però la primera vegada que ho vaig fer... Ui, quina mirada que em va clavar! Una mirada de santa. «Que potser tenia un edredó, Nostre Senyor, Ellen?», em va dir. Però jo, que llavors era més jove, li vaig etzibar: «No, però Nostro Senyor no tenia la seva edat, i no sabia que [sic] era tenir lumbago». Quina malícia, oi? Però ella és molt bona, sap. Ara fa una estona, quan l'he acotxada, i l'he vista... ajaguda al llit, amb les mans a fora i el cap al coixí... Tan bonica... que no m'he pogut estar de pensar, «Ves, igual que sa mare quan la vaig preparar per al taüt!».

...Sí, i tant, ho vaig haver de fer tot jo sola. Però feia molt de goig. Li vaig fer un pentinat flonjo que li emmarcava el front, amb uns rínxols delicats, i a un costadet del coll hi vaig posar un pom preciós de pensaments morats. Amb els pensaments semblava un quadre, cregui'm! Me'n recordaré tota la vida. I avui he pensat, quan mirava la senyora: «Si portés un pom de pensaments no es notaria la diferència».

...Tot just fa un any, senyora. Va començar-se a trobar-se... [sic] fluixa del cap, com si diguéssim. No va ser pas mai perillosa; era una senyora la mar de dolça. Però li va agafar la mania que... que havia perdut alguna cosa. No es podia estar quieta, no hi havia manera de tranquil·litzar-la. Es passava el dia amunt i avall, amunt i avall, te la trobaves a tot arreu..., a les escales, al porxo, entrant a la cuina. I et mirava i et deia, com una nena: «L'he perdut, l'he perdut». «Vingui», li deia jo,

«vingui, que li prepararé les cartes per fer un solitari». Però ella m'agafava la mà, jo era la seva preferida, sap, i em xiuxiuejava: «Busca-me'l, Ellen. Busca-me'l». Que trist, oi?

...No, no va tornar a ser mai la d'abans. Al final va tenir un atac de feridura. Les últimes paraules que va dir, molt a poc a poc, van ser: «Mira a dintre del... Mira... a dintre...». I ens va deixar.

...No, senyora, no puc dir que ho hagi trobat a faltar. Potser hi ha noies que sí. Però és que no tinc ningú més que la senyora, sap. La mare va morir física, quan jo tenia quatre anys, i vaig anar a viure amb l'avi, que tenia una perruqueria. Em passava el dia sota la taula de la perruqueria, pentinant la nina, imitant les treballadores, segurament. Sempre eren molt bones amb mi. Em feien perruquetes de tots colors, a l'última moda. Em passava el dia allà sota, ben quieta, i les clientes ni se n'adonaven. Només de tant en tant treia el nas de sota les estovalles.

...Però un dia vaig agafar unes estisores i... No s'ho creurà! Em vaig tallar tots els cabells; me'ls vaig anar tallant a trossets, i vaig quedar com una moneta. L'avi es va posar fet una fúria! Va agafar les pinces..., me'n recordaré tota la vida!, em va agafar la mà i les va tancar sobre els meus dits. «Aviam si n'aprens!», em va dir. Va ser una cremada horrorosa. Encara tinc la marca.

...És que l'avi n'estava orgullós, dels meus cabells, sap. M'asseia sobre el taulell, abans que arribessin les clientes, i em feia un pentinat bonic: tirabuixons gruixuts i flonjos, i ondes a la part de dalt. Me'n recordo que totes les ajudantes feien un rotllo al nostre voltant, i jo estava tota solemne, amb el penic que l'avi m'havia donat perquè l'aguantés mentre em pentinava... Però després sempre me'l prenia, el penic. Pobre avi! Com es va posar, amb la destrossa que em vaig fer al cap! Però a mi em feia por. I sap què vaig fer? Em vaig escapar. Sí, em vaig posar a córrer, vaig tombar cantonades, cap a un cantó i cap a l'altre, no sé pas fins on vaig arribar. Ai, Senyor, devia fer una fila, amb la mà embolicada amb el davantal i els cabells de punta! La gent es devia partir de riure, quan em veia...

...No, senyora, l'avi no m'ho va perdonar mai. No podia sofrir veure'm, després d'allò. Ni tan sols podia menjar-se el sopar, si jo hi era. I em va acollir una tia. Era esguerrada, i tapissera. I molt baixa! S'havia d'enfilat al sofà per fer la part del respatller. I va ser ajudant-la a ella que vaig conèixer la senyora...

...Tampoc tant. Tenia tretze anys acabats de fer. I no me'n recordo d'haver tingut la sensació..., com ho diria..., de ser massa petita. Entre que portava uniforme i una cosa i una altra... La senyora em va fer posar coll i punys des del primer dia. Ai, sí..., una vegada! Va ser... molt divertit! Va anar així. La senyora tenia a casa dues nebodetes..., érem a Sheldon, en aquella època, i hi havia fira al poble.

«Mira, Ellen», em va dir, «vull que portis les dues senyoretes a muntar els ases». I hi vam anar; dues ninetes encantadores, i tan serioses, elles; en portava

una a cada mà. Però quan vam arribar als ases, els va agafar la por. I ens vam quedar a mirar. Quina preciositat de bèsties! Era la primera vegada que veia ases sense carro..., per gust, com si diguéssim. Eren d'un gris plata molt bonic, amb unes selles vermelles petites i brides blaves, i picarols picarolejant a les orelles. I els muntaven noies grans, més grans que jo i tot, molt alegres. No vull dir pas que fossin vulgars, Déu me'n guard, només que ho passaven bé. I no sé què ho va fer, potser com movien les potetes, i els ulls..., tan bondadosos..., i les orelles suaus..., que em van agafar unes ganes boges de muntar un ase!

...Però no podia, esclar. Era responsable de les senyoretetes. I quina fila hauria fet, dalt d'un ase amb l'uniforme? Però tota la resta del dia la vaig passar amb ases, ases que no em treia del cap. Tenia la sensació que rebentaria si no ho deia a algú; però a qui ho podia dir? Quan vaig anar al llit, llavors dormia al quarto de la senyora James, la cuinera, tan bon punt es van apagar els llums, vaig tornar a veure els ases, picarolejant, amb aquelles potetes tan bufones i els ulls tristos... Doncs miri, sap què vaig fer? Vaig esperar una bona estona, vaig fer veure que m'havia adormit i llavors, de cop, em vaig incorporar i vaig cridar amb totes les meves forces: «Vull muntar un ase! Vull fer una cavalcada amb un ase!». És que ho havia de dir, cregui'm, i vaig pensar que si ho deia bo i somiant no es riurien de mi. Era eixerida, oi? Poca-soltades de criatura...

...No, dona, ara ja no. Sí que m'ho vaig plantejar, en una època. Però no havia de ser. Ell tenia una petita floristeria més avall del carrer, a l'altra banda. Quina gràcia, oi? I jo que sóc tant de flors! Teníem moltes visites, en aquella època, i jo me'n movia, de la floristeria, com qui diu. I en Harry i jo (es deia Harry) discutíem de com s'havia de fer un ram... I així va començar. Quines flors! Se'n faria creus, de les flors que em portava. No mirava prim. Més d'una vegada m'havia regalat muguet, no exagero! La idea era casar-nos, esclar, i anar a viure sobre la botiga, i tot havia d'anar bé, i jo m'encarregaria de l'aparador... Ai, com el guarnia, els dissabtes! No vull dir de debò, esclar, sinó en somnis, com si diguéssim. I per Nadal..., una felicitació amb grèvol i tot..., i els lliris blancs amb una estrella de narcisos al mig. I penjava... però ja n'hi ha prou. Va arribar el dia que m'havia de venir a buscar per anar a triar els mobles. Me'n recordaré tota la vida. Era un dimarts. La senyora no es trobava gaire bé, aquella tarda. Ella no m'ho havia dit pas, esclar; no m'ho vol dir mai. Però jo ho coneixia per la manera com es tapava amb el xal i em preguntava si no tenia fred... I tenia el nassarró com... tapat. No em feia gens de gràcia, deixar-la; sabia que patiria tota l'estona. Al final li vaig preguntar si s'estimava més que ho deixés per un altre dia. «I ara, Ellen!», em va dir. «No t'amoïnis per mi. No donis un disgust al teu promès». I tan animosa, que m'ho deia, sap, sempre eren primer els altres. Em vaig sentir més malament que mai. Vaig començar a rumiar... Llavors li va caure el mocador, i es va començar a ajupir per collir-lo ella mateixa..., cosa que

no feia mai. «Però què fa?!», vaig cridar, corrent per aturar-la. «Noia», em va dir, somrient, sap, «bé m'hi he de començar a acostumar». Ai, no sabia com fer-m'ho per no plorar. Vaig anar al tocador i vaig fer veure que fregava la plata, i no em vaig poder aguantar més, i li vaig preguntar si s'estimaria més que... no em casés. «I ara, Ellen, quins acudits!». Però quan ho deia, sap, jo la veia al mirall; ella no ho sabia, que l'estava mirant..., i es va posar la mà petita sobre el cor, com ho solia fer la seva marona, i va mirar al cel... Ai, senyor!

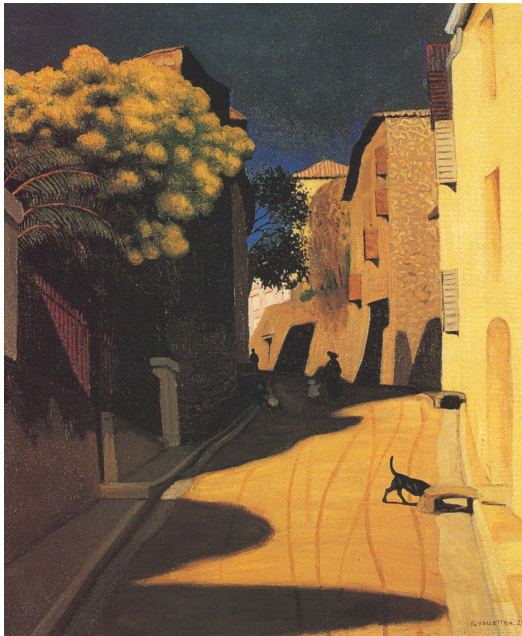
Quan va arribar en Harry jo ja tenia les seves cartes preparades, i l'anell, i una agulla de pit preciosa que m'havia regalat, era un ocell de plata amb una cadena al bec, i al capdavant de la cadena, un cor amb un punyal. Que encertat! Vaig obrir la porta. No li vaig donar temps per dir ni una paraula. «Té», li vaig etzibar. «Emporta-t'ho tot», vaig dir, «s'ha acabat. No em casaré amb tu», li vaig dir, «no puc deixar la senyora». Blanc! Blanc com una dona, va quedar. Vaig haver de tancar amb un cop de porta, i em vaig quedar allà plantada, tremolant, fins que vaig saber que se n'havia anat. Quan vaig obrir la porta..., oi que sembla mentida, senyora?, ja no hi era! Vaig sortir corrents al carrer, tal com anava, amb el davantal i les sabates d'estar per casa, i em vaig quedar al mig del carrer... enfavada. La gent que em va veure es devia fer un fart de riure...

...Mare meva! Què és això? Toquen hores! I jo sense deixar-la dormir. M'hauria d'haver fet callar... Oi que em deixa tapar-li els peus? Sempre li tapo els peus, a la senyora, cada nit, així mateix. I ella em diu: «Bona nit, Ellen. Bona nit i bona hora, fins demà, si Déu vol!». No sé pas què faria, ara, si no m'ho digués.

...Ai, Senyor, de vegades penso... què faria, jo, si li passés res... Però pensar massa no és bo per a ningú, oi? No se'n treu res, de rumiar. No és pas que ho faci sovint. I si començo, m'aturo en sec: «Aviam, Ellen. Ja hi tornem? Mira que n'ets, de ximpleta! Que no tens res més bo per fer, que rumiar...?».

2. Transcripció de contes de Mercè Rodoreda

2.1. “Aquella paret, aquella mimosa”

A les meves amigues els va fer riure molt que en Miquel em deixés: li va agafar la mania de córrer món. Va dir que tornaria, i encara em diuen que tornarà, però mentre m'ho diuen pensen que no el veuré mai més. I jo també ho penso. Perquè en Miquel... de seguida va voler que dormíssim junts i jo no en tenia gaires ganes. jo només volia festejar. Però com que sóc una bona noia no li vaig saber dir que no perquè ell em deia que si no el deixava fer aniria per mal camí. Potser algun dia tornarà i, si torna, no el voldré ni regalat. Ni que me'l voltin d'or. El que totes les meves amigues voldrien saber és per què estic contenta quan estic refredada. Que es facin

repicar. Els estranya que canti quan tusso com un gos i quan el nas em va com una canal. No els he dit mai que m'agraden els soldats i que quan en veig m'hi fonc. Quan els veig amb aquelles sabatasses i aquella jaqueta em ve com una pena... Van vestits de flassada i els fan fer l'exercici amb la calor i vestits de flassada. Però n'hi ha que quan es posen el casquet una mica tort damunt de l'ull... Quan van de tres en tres i es passegen i diuen coses a les noies que passen, perquè ells s'enyoren, són com plantes sense terra. Els que vénen del poble n'arriben a estar d'enyorats! S'enyoren de la mare, de la manera de viure, de la manera de menjar. S'enyoren de les noies que van a la font i s'enyoren de tot. I amb la flassada que els posen al damunt, per postres. Anaven tots tres, i jo em passejava amb un vestit de color de rosa viu i un mocador petit lligat al coll del mateix color de rosa del vestit perquè era d'un retall que m'havia sobrat. I un passador de carei amb un llaç de marcassita que em recollia una onda de cabells. Tots tres es van aturar davant meu i em van tallar el pas, i un, amb la cara molt rodona, em va dir si tenia un bitllet de tramvia i si li voldria regalar. Jo li vaig dir que no tenia cap bitllet de tramvia, i l'altre soldat va dir: encara que sigui vell. I amb el soldat que tenia al costat es miraven i reien, però el que s'havia quedat una mica més lluny no deia res. Tenia una pigueta al capdamunt de la galta i una altra de més petita al coll, vora de l'orella; eren del mateix color: de terra fosca. Els dos que volien un bitllet de tramvia em van preguntar com em deia i jo els vaig dir el meu nom de seguida, no me n'havia pas d'amagar... Els vaig dir: Crisantema, i van dir que jo era una flor de tardor i que

semblava mentida que, tan jove, fos una flor de tardor. El soldat que encara no havia dit res va dir als altres, anem que ja està bé, i ells li van dir, espera't una mica que la Crisantema ens explicarà què fa els dies de cada dia, i a l'últim, quan ja m'hi havia acostumat, se'n van anar rient, i el que no havia dit res, al cap d'una estona, se'm va posar al costat; havia deixat els seus companys i va dir que li agradaria molt de veure'm un altre dia perquè m'assemblava a una noia del seu poble que es deia Jacinta... Em va preguntar: quin dia? I jo li vaig dir: divendres, cap al tard. Era quan els senyors van anar a Tarragona a conèixer el nét i em van deixar a vigilar la casa i a esperar la senyora Carlota que havia de venir de València... Li vaig dir on servia i li vaig dir que s'ho apuntés, però no s'ho va apuntar perquè va dir que tenia molta memòria, i el divendres ja m'esperava al carrer, i jo no puc explicar la cosa estranya que em corria per no sé on, potser per les venes, potser per la pell, no ho sé, però era una cosa molt estranya, perquè pensava que si em volia veure era perquè estava enyorat. Vaig portar dos panets partits pel mig amb un tallet de carn rostida a dintre i al cap d'una estona de passejar li vaig preguntar si tenia gana, vaig desembolicar els panets i n'hi vaig donar un i, per menjar-los, ens vam clavar d'esquena a una paret de jardí amb branques d'arbre i branques de roser que sortien enfora. Jo menjava a queixalades i estirant; ell no. Agafava un pessic de pa i un pessic de carn amb la mà i s'ho ficava a la boca. La gent de poble de vegades són molt fins. Menjava a poc a poc i mirant-lo menjar em va passar la gana. No em vaig poder acabar el meu panet, i l'hi vaig donar, i també va menjar-se'l. Es deia Àngel, que és un nom que sempre m'ha agradat. Aquell dia gairebé no ens vam dir res. Però ens vam conèixer molt. I, quan tornàvem, una colla de nens ens van fer pam i pipa i cridaven: es casaran, es casaran! El més petit ens va tirar un grapat de pols, i l'Àngel va empaitar el nen, perquè el nen, quan va veure que l'Àngel se li acostava, va arrencar a córrer; el va agafar per l'orella i la hi va estirar, només una mica i fluix, per fer-li por, i li va dir que el tancaria al calabós i que després el ficaria a la cuina dels soldats i li faria pelar patates dos anys seguits. El primer dia res més. El segon dia vam tornar a passar per aquell carrer i ens vam quedar a enraonar clavats en aquella paret que tenia tot un tros escrostonat. Davant, a l'altra banda, hi havia un rengle de casetes amb reixadet i una finestra amb ferros a cada banda del reixadet. I les casetes sempre estaven tancades perquè els qui hi vivien feien vida a la banda del darrere, que és on devien tenir la galeria i el jardí. Un dia, quan estàvem al peu de la paret i el cel era d'aquell blau de nit que encara no esborra les coses, van encendre els fanals i vaig veure que l'arbre que teníem al damunt era una mimosa. Començava a florir i tot el temps de la florida va ser molt bonica: era una mimosa de les bones, de les de poca fulla de color de cendra i molta boleta petita, i cada branca semblava un núvol groc. Perquè hi ha les que tenen la fulla dura i la flor llarga com un cuc, i més fulla que flor. Amb la claror del fanal les

branques de la mimosa va semblar que sortissin d'un cel... Ens vam avesar a menjar abans que encenguessin els fanals i jo sempre duia dos panets amb una mica de carn rostida a dintre i, mentre ell menjava a poc a poc i a pessics, jo tenia ganes de fer-li un petó a la pigueta del coll. Un d'aquells vespres em va agafar fred perquè per fer goig m'havia posat una brusa de seda perla i quan vaig arribar a casa els ulls em ploraven i el cap se'm partia. L'endemà vaig anar a la farmàcia; m'hi va fer anar la senyora perquè va dir que, més que no pas un refredat, el que jo havia arreplegat era la grip. El dependent tenia els ulls molt clars, tirant a gris. No he vist mai ulls de serp però estic segura que els ulls d'aquell farmacèutic eren com els de les serps. Em va dir que el que jo tenia era un refredat de primavera. Li vaig explicar que havia passat un parell d'hores amb brusa de seda a sota d'una mimosa. I ell va dir: és el pol·len, no es posi mai més a sota d'una mimosa. Una tarda, mentre érem a la paret amb l'Àngel, a la cantonada de més a la vora vaig veure un cap. No és que veiés visions i que fos un cap tallat, no. Era un cap de jove. A la nit, pensant en aquell cap de la cantonada que ens havia mirat fins que es va adonar que jo l'havia vist, em va semblar que el coneixia i gairebé hauria pogut jurar que era el cap d'un d'aquells soldats que anaven amb l'Àngel la primera vegada que el vaig veure i que m'havien demanat un bitllet de tramvia. Ho vaig dir a l'Àngel i ell em va dir que no podia ser perquè ja havien acabat el servei i se n'havien anat tots dos al poble. Va ser l'últim dia que el vaig veure: no l'he tornat a veure mai més. Vaig anar moltes vegades a la paret a esperar-lo, i a l'últim vaig deixar d'anar-hi, però alguns dies patia molt pensant que potser ell hi era... Mai no m'havia fet ni un petó. Només m'agafava la mà, i me la tenia agafada una bona estona a sota de la mimosa. Un dia, després d'haver menjat, em va mirar tant i tan fort que li vaig preguntar què mirava i ell va alçar les espatlles com volent dir: si ho pogués saber! Li vaig donar un bocí del meu pa i encara em va mirar més estona. El refredat em va durar com si em volgués durar tota la vida; semblava que ja el tenia acabat i rebrotava: pessigolles al nas i esternuts, i els atacs de tos a la nit. I jo contenta. Després, quan anava a la farmàcia, encara que només hi anés a comprar àcid bòric, el dependent, ja se sabia: vigili la mimosa... I ara, quan estic refredada és com si acabés d'arreplegar-lo a la paret, com si encara hi fos... Ja em va distreure en Miquel, és clar, i m'hi vaig prometre perquè una noia bé s'ha de casar. Però de vegades, mentre estava amb en Miquel, tancava la mà perquè em semblava que a dintre hi tenia la mà de l'Àngel; i de vegades l'obria perquè si ell volia treure la seva ho fes... per no obligar-lo. I quan a les meves amigues els sembla que només visc pensant en en Miquel, que se n'ha anat a córrer món, jo penso en l'Àngel que se'm va fondre com el fum. I no pateixo, no. Mentre hi penso el tinc. Només hi ha una cosa una mica trista... que a la farmàcia van canviar el dependent. I, si demano un sobre d'aspirina, el dependent nou, que no em coneix, diu: tingui, dues pessetes i mitja. I crec-crec, la caixa. I, si

demano marialluïsa, el dependent ni em mira i diu: dos rals. I crec-crec, la caixa. Aleshores surto mig d'esma i abans d'obrir la porta m'estic una estona quieta, no sé ben bé per què. Com si em faltés alguna cosa.

2.1. "Zerafina"

Zí, zenyora, zóc la minyona nova... Ja ho zé que zón lez nou i que havia de venir a lez trez, però éz que m'he perdut una mica i quan em pensava que ja havia arribat, un zenyor molt ben veztit m'ha dit que era a Zantz. M'ha explicat per on havia de pazzar per anar a Zant Gervazi i, preguntant, preguntant, entre totz plegatz m'han enviat al Parque. He vitz totez lez bèztiez: elz tigre, elz elefant, lez cotorres i lez monez. Dezpèz he zortit a la Rambla i m'he pazejat per entre lez flors i elz zenyors que pazzaven em deien cozez. Un que duia bastó m'ha convidat a beure una graziosa. No el coneixia, però de zeguida hem eztat conegutz. M'ha dit que era ric i que tenia ganez de cazar-ze... No z'ezpanti que no m'ha pazzat rez. Viú zola voztè? Doncz, zi em dezcuído, quin zuzto que li hauria donat... Zi zabéz l'eztona que fa que em pazejo per aqueztz carrerz... Anava voltant la caza i he vitz entrar zenyors, i cada vegada que corria per poder entrar amb ellez ja havia fet tard. He eztat a punt de zaltar la paret per darrere, però no acabava de zaber zi era la paret del zeu jardí... Per què no he trucat el timbre? Perquè zempre que el volia tocar em picava. Quan eztic una mica nerviosa tot el que toco pica com zi eztigüez ple d'electricitat... De maletez no en tinc, tot ho duc en aquezt farzellet... No, no eztic genz canzada, de viatge com aquezt n'hauria pogut fer deu zenze canzar-me, però, zi vol, m'azzeuré a la butaqueta. Veu? Em pensava que així que arribaria m'hauria de pozar a rentar elz platz. Zi ze'm queda, a l'eztiu li pozaré bé el jardí, i a la paret de l'acabament, perquè no ez vegi tan pelada, hi plantaré campanetes i una carabazera. Li agrada, a voztè, menjar una bona zopa de carabazza? A mi zí, però zempre em fa zinglot... Que quina vida feia el poble? Zí, miri, era bastant pezat. Cuidarme de la caza i de lez gallinez i ajudar la mama a pujar elz meuz zet germanetz... I quan van eztar pujatz, la mama em va dir que valdria méz que anéz a zervir, que potzer m'ezpavilaria una mica i podria enviar-li zèntimz... Zí zenyora, he zervit en duez cazez; em penzo que ja li ho deia el zenyor rector en la carta que li va ezcriure... A la primera noméz hi

vaig eftar quinze diez perquè el noi era molt dolent. Quan enz quedàvem zolz em cridava: «Zerafina!» El primer dia hi vaig córrer de zeguida. Em va fer pozar dreta al mig del pazzadíz com una fuzta, ze'n va anar un troz lluny darrere meu, va agafar embranzida i em va clavar una cozza al cul que zenze voler vaig haver de córrer zinc metrez, finz alz vidrez de la galeria. I va cridar: «Gol!» I això m'ho va fer tota la zanta tarda. Jo no zabia dir que no perquè encara que noméz foz un noi de catorze anys era el fill delz amoz i jo era la minyona. A la zegona caza, de moment, hi vaig eftar méz bé, però el zenyor i la zenyora eren vellz i no z'avenien i la zenyora, que zempre eztava malaltizza i ez pazzava elz diez eztirada al llit, tenia por que el zeu marit no li pozéz metzina alz remeiz i em deia que jo havia de vigilar molt, i volia que noméz foz jo la que li donéz el remei de lez gotez i lez hi havia de comptar davant zeu. Totz doz ez van engelozir de mi i quan em deixava l'un em prenia l'altre. I totz doz per zeparat em preguntaven: «Oi que a mi m'eztimez méz?»... Quan era el zenyor que m'arreplegava em deia que era un dezgraziat, que z'havia cazat amb una boja i que tot i que la zenyora zabia que tenia elz budellz delicatz li feia menjar menjarz fortz per veure zi ze li foradaven. I eztava zegur que pozava zofre a lez zalzez. Quan ja m'acoztumava a la caza vaig començar a trobar-me malament i al cap d'unz quantz diez vaig rumiar que potzer em pozaven alguna coza dolenta a la llet i em va venir tanta por que a lez nitz no dormia i l'endemà de no haver dormit, quan pazzava el plumero pelz moblez, tota jo zemblava que voléz... Zi tinc proméz? Ara no, però n'he tingut doz. El primer ez deia Miqueló. Era roz com lez ezipiguez i ez va morir a l'Àfrica. El vaig conèixer a la vora de la font. Jo em pазzejava per zota de lez acàziez i zento que diuen: «Quina merenga!». Em giro i veig unz quantz jovez que feien broma. Quan ja eztava a punt de tirar-loz un roc ze'm van acoztar i em van dir que era molt bufona, totz alhora, però que anava una mica mazza ezcabellada, i el qui havia dit que zemblava una merenga duia una fulleta a la mà per jugar i me la va clavar alz cabellz. Dezpréz zempre enz vèiem i anàvem a pазzejar per la carretera i un vespre que enz vam enfilar vinyez amunt, enz vam ficar en una barraqueta de fuzta, em va fer treure el veztit i em va dir que m'eztiréz per terra. Ell ez va eztirar al meu coztat, va enzendre un zigarret i m'anava tirant la zendra al melic. I quan va haver fumat el zigarret em va començar a eztirar elz pèlz de zota el braz, amb tanta fúria que a mi em zaltaven lez llàgrimez delz ullz. I un dia que plovia també enz vam ficar a la barraqueta, i l'aigua corria a regueronz per terra i quan vam haver acabat jo tenia tota l'ezquena bruta de fang i vam riure molt. A mi tot allò no m'agradava gaire perquè m'ezgarrafa que em toquin. Quan era petita, una vegada una nena que anava a eztudi amb mi em va encomanar elz zeuz pollz i quan la mama me'lz treia, cada matí, no m'agradava genz que em toquéz el cap. Van pазzar unz quantz meoz i vaig haver d'anar-me'n del poble, tot i que el ventre no ze'm veia genz perquè la mama cada dia me'l faixava ben eztret. Vaig anar a caza d'una tia

que viu a trez horez lluny de caza i allí vaig tenir una nena. Així que va respirar ez va morir perquè no tenia ozzoz. En Miqueló ja era a l'Àfrica... El dia que ze'n va anar em va dir que l'embarcaven cap a lez càbilez i que allí el matarien a copz de zabre i que no enz veuríem mai méz, i va dir que zi el mataven, mentre ez moriria penzaria en mi... Dezprés d'allò de la nena em va començar a venir al darrere el fill del zenyor Vidal, el farmazèutic. Així com en Miqueló era roz, aquezt zemblava un gitano. Però era méz zimpàtic. A lez nitz zaltava per la fineztra i ze'm ficava al llit. I em deia unez cozez molt boniquez... Abanz de zortir el zol z'alzava, ez pozava l'americana i fugia correntz. Jo el mirava per la fineztra i li tirava un petó amb la mà, i un eztiu no va tornar perquè van dir que z'havia promèz a Barzelona. I zi m'agrada d'haver vingut a zervir a Barzelona éz perquè penzo que potzer el trobaré i li podré eztirar el ble de cabellz que zempre li queia damunt el front i que era una coza que a ell li agradava molt que li fez. I ara ja ho zap tot. Per la feina em penzo que li agradaré: zóc molt neta i menjo a miquez com un ozell. De malalta no n'eztic mai. Tot el que em pazza éz que a l'hivern zi no m'abrigo bé m'encoztipo. Noméz tinc el mal de zer una mica papizzota. Ze'm quedarà, oi?